

Nina Mertik¹

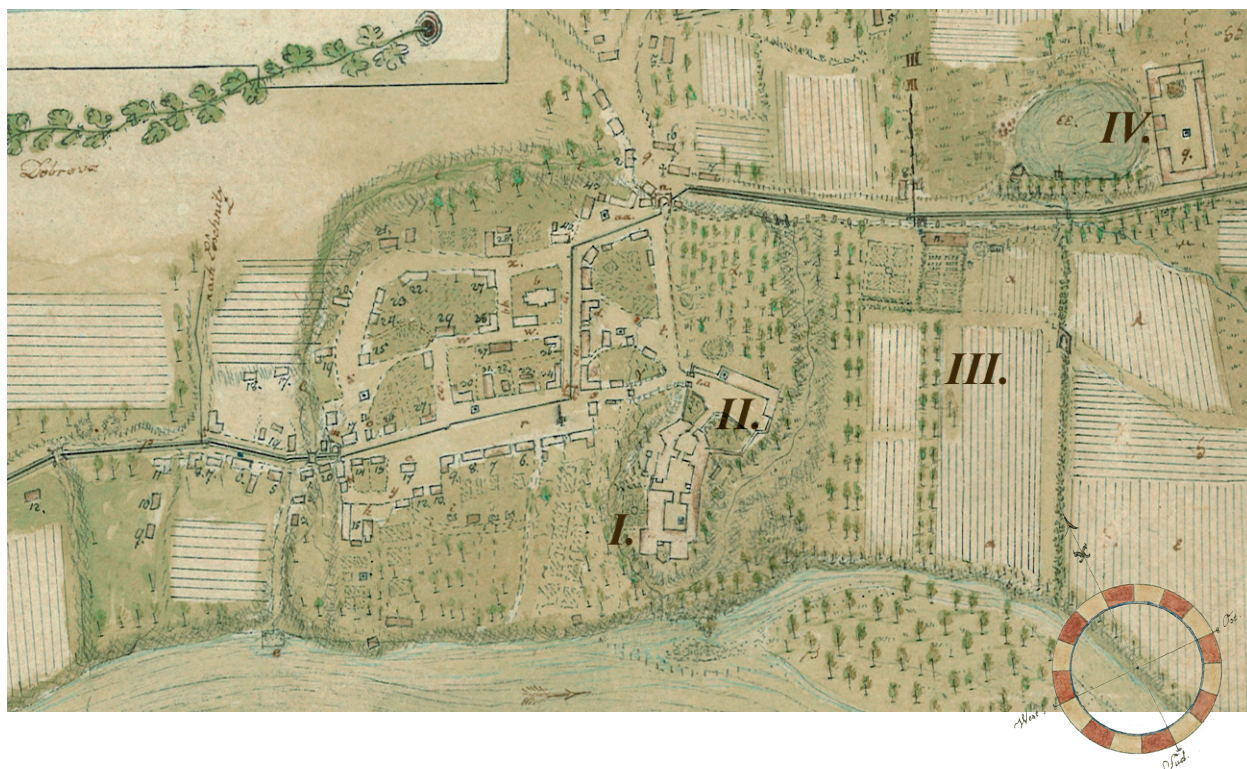
GRAJSKO GOSPODARSKO POSLOPJE V ORMOŽU JE DOBIL NOVO PODOBO IN VSEBINO

Grajski kompleks v Ormožu je sestavljen iz treh delov, iz srednjeveško zasnovanega in obnovljenega gradu, ki stoji na pomolu nad reko Dravo, z lepo ohranjenim in vzdrževanim grajskim parkom ter grajskim gospodarskim poslopjem, ki se razteza v zaledju gradu proti severovzhodu in je dobil novo podobo in vsebino. V novem objektu sta se združili dve kulturni sili Ormoža, Glasbena šola Ormož in Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož.

O zgodovini grajskega gospodarskega poslopja skozi stoletja

Že v začetku 14. stoletja je nastal prvi zametek gospodarskih poslopij z vrtovi, ko so takrat reprezentativno grajsko zasnovo (ledinska karta, I) na severni strani zavarovali s širokim obrambnim jarkom in z utrjenim predgradjem (ledinska karta, II).

Po požigu gradu konec 15. stoletja je takratni lastnik Jakob Szekely grad temeljito obnovil in dozidal. Prav tako je povečal in z obzidjem utrdil predgradje, ki je ločeno z obrambnim

Ledinska karta gospoščine iz leta 1801, detajl I – grad, II – grajsko gospodarsko poslopje, III – grajski vrt, park, IV – grajska pristava, Marof.

¹Nina Mertik, konservatorica-restavratorica, Pokrajinski muzej Ptuj Ormož, OE Ormož, Kolodvorska cesta 9, 2270 Ormož.

jarkom severno od gradu obsegalo kar dve dvorišči z gospodarskimi poslopji. Obsežna obnova je ponovno sledila po vpadu kruccev leta 1704. Srednjeveški grad je dobil podobo zgodnjebaročne rezidence, temeljito so obnovili tudi predgradje z okolico. Konec 18. stoletja se je začela naslednja večja prenova gradu in okolice. Odstranili so obrambno obzidje v predgradju in verjetno takrat dozidali gospodarsko poslopje, ki se je neposredno prislanjalo na grajski stolp. Hkrati so vzhodno od gospodarskega poslopja uredili velik vrt (ledinska karta, III), severno od njega pa ob današnji Ljutomerski cesti veliko pristavo, ki je danes poznana kot Marof (ledinska karta, IV). Manjše spremembe na zunanosti grajskega kompleksa so nastale še v prvi polovici 20. stoletja, po letu 1910, ko so v predgradju odstranili še poslednje sledi obzidja. V 60-ih letih so podrli na grad prislonjen gospodarski trakt, ki je stal na mestu nekdanjega obrambnega jarka, in nato so v 70-ih letih na tem mestu po načrtih Dušana Moškona uredili ploščad, ki danes služi kot parkirišče.

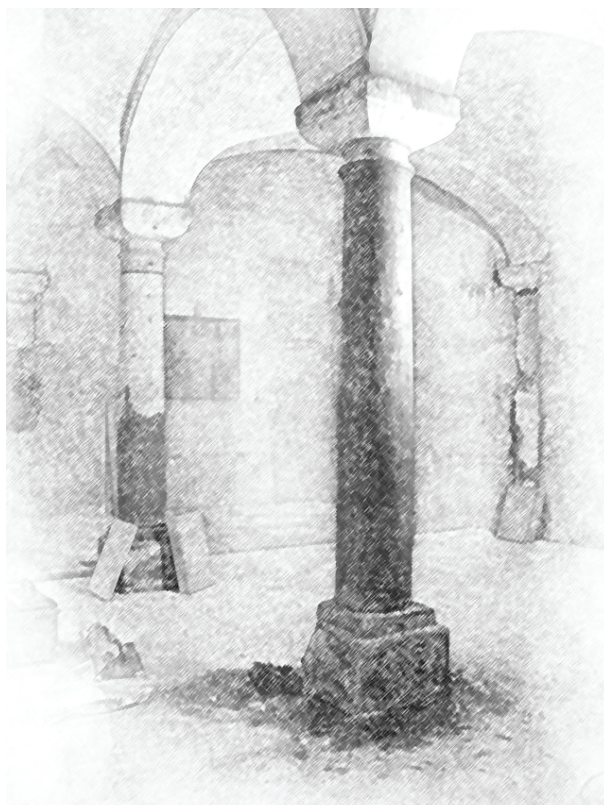

Razglednica – mesto Ormož, trg; levo v ozadju vhod v grajsko dvorišče in desno v ozadju na grajski stolp prislonjeno gospodarsko poslopje.

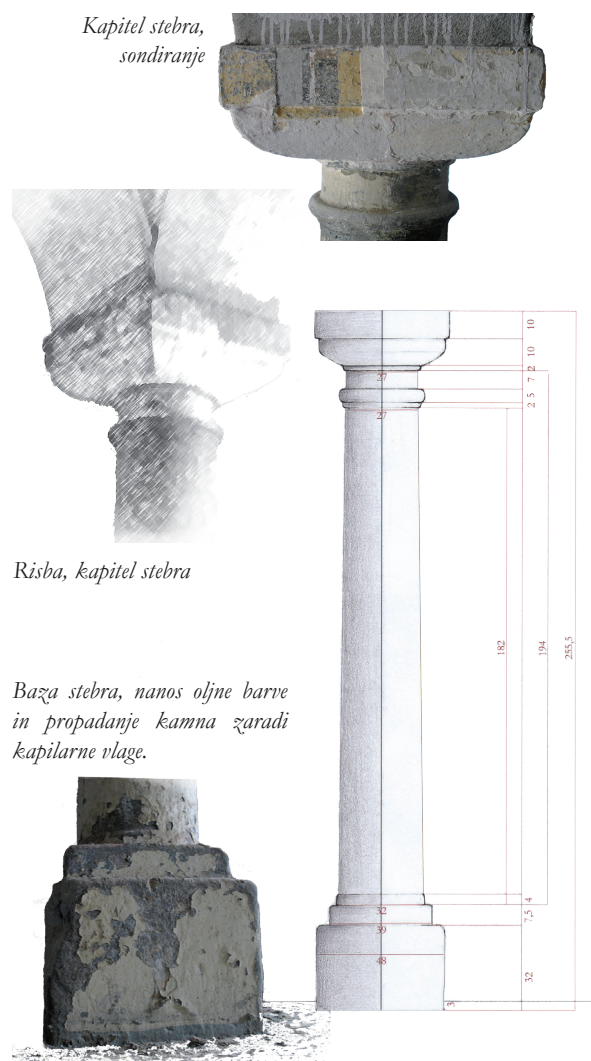
Še ne daleč nazaj smo bili ponovno pred veliko prenovo nekdanjega grajskega poslopja, ki je bilo že v dokaj slabem stanju, brez vsebine in nam že nekaj časa ni bilo v ponos. Zunanost je danes že dobila svojo lepo podobo in tudi notranjost se je javnosti ponosno razkrila z lepimi obokanimi prostori. Najlepši prostor je v vzhodnem traktu, ki ima dva kamnita prosto stoječa stebra z banjastim obokanjem.

Konservatorsko-restavratorska dela na dveh kamnitih stebrih in šestih pilastrih

Monolitna stebra iz peščenjaka stojita centralno v prostoru in podpirata kapasto obokan strop, na straneh pa stene krasijo pilastri s kamnitimi bazami in kapiteli.

Prostor s kamnitimi stebri.

Stebra sta bila v dobrem stanju z le manjšimi poškodbami, kot so udarnine, praske in poškodbe zaradi vrtanja in nameščanja kovinskih tujkov, ter prekrita z več plastmi oljne barve. Na spodnjem delu stebrov so bile vidne posledice kapilarne vlage, zaradi katere so se na površini izločale soli in povzročile površinsko propadanje kamna.

S stebrov je bilo treba odstraniti več nanosov oljne barve in beleža, kar se je izvajalo mehaniko in kemično, na koncu je sledilo še peskanje. Po posegu je v prostoru zadihala barva rumenkastega peščenjaka in na presenečenje še sivega apnenca, iz katerega so izdelani kapitela in bazi stebrov. Kot je že omenjeno,

Pilastr; baza in steber sta iz rumenega peščenjaka, deblo pilastra in prstan pod kapitelom pa sta iz malte.

pilastri krasijo stene na mestih, kjer se rebra obokanega stropa stikajo s steno. V celoti so bili prekriti z debelo plastjo beležev in le delno ohranjeni, vendar v taki meri, da se je dalo njihovo obliko rekonstruirati. Treba je bilo narediti odlitke baz in stebrnih prstanov pod kapiteli, po šabloni so bila izdelana debela pilastrov iz malte in na koncu dodelave je bilo treba odlitke primerno tonirati v barvo peščenjaka.

Dela na objektu so danes končana. Zatorej vabljeni v naše nove prostore, v katerih boste lahko slišali ali videli kaj prijetnega in zanimivega ter z nami ustvarjali.

Ključne besede

Grajska pristava, Ormož, konservatorsko-restavratorska dela.

Viri, literatura

- Igor Sapač: Umetnostna dediščina ormoškega območja od 12. do izteka 19. stoletja, Grad Ormož, Zbornik razprav ob razstavi, Ormož 2007, str. 24–27.
- Maruša Zorec: Ormoške novice, št. 2, marec 2009, Arheološko etnografski muzej in glasbena šola v grajski pristavi v Ormožu, str. 5.

Brane Lamut¹

OB ARHEOLOŠKI RAZSTAVI V PRENOVLJENIH PROSTORIH NEKDANJE ORMOŠKE GRAJSKE PRISTAVE

V članku je predstavljeno gradivo razstave »Od igrache do žare – tematska predstavitev ormoške poznobronastodobne in železodobne lončenine (11. – 1. stoletje pred našim štetjem)«, ki nam skuša približati različne rabe keramike v mlajši kulturi žarnih grobišč ter v halštatski in v latenski kulturi.

Uvod

V ormoškem gradu je v enem od kletnih prostorov, dostopnih z notranjega dvorišča in v visokem pritličju nad njim, že predstavljena arheološka dediščina na razstavi »Med Dravo in Muro«. ² V kletnem prostoru je prikazana arheološka dediščina Ormoža in njegove najbližje okolice v časovnem zaporedju od mlajše kamene, bakrene, starejše bronaste in mlajše železne dobe do rimskega časa in zgodnjega srednjega veka. V zgornjem prostoru je po enakem časovnem zaporedju prikazan razvoj v treh obmejnih občinah Prlekije in treh občinah Medžimurja.

Ker nisem želel ponavljati postavitve gradiva v časovnem zaporedju, sem se tokrat raje odločil za tematsko predstavitev gradiva. Od gradiva, odkritega pri arheoloških raziskavah v prazgodovinskem Ormožu, predstavljajo ogromno večino keramične ostaline, zato sem predstavil keramiko v njenih najrazličnejših funkcijah, kot so jo prazgodovinski prebival-

¹Mag. Brane Lamut, kustos arheolog – muzejski svetovalec, Pokrajinski muzej Ptuj Ormož, OE Ormož, Kolodvorska cesta 9, 2270 Ormož.

²Lamut, B., Mele, M., 2006.